Vzdělávání dětí, žáků a studentů podle § 16 odst. 9 školského zákona

5.11.2025 - | Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR

V textu je zpravidla používána pouze zkratka „žák", která ve většině případů zahrnuje celou skupinu dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami.

Mají školy zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona povinnost vyhlásit zápis?

Školský zákon nestanovuje povinnost vyhlašovat zápis v případě základních škol zřizovaných podle § 16 odst. 9. Zápis mají povinnost vypsat školy spádové, a to v souvislosti s § 36 odst. 7 školského zákona, který upravuje povinnost školy týkající se přijímání spádových žáků. Jelikož se školám zřizovaným podle § 16 odst. 9 nestanovuje spádový obvod (viz § 178 odst. 7 školského zákona), netýká se těchto škol ani povinnost přijímat spádové žáky, tj. nemají povinnost vyhlašovat zápis k plnění povinné školní docházky.

Shledá-li školské poradenské zařízení, že vzhledem k povaze speciálních vzdělávacích potřeb žáka nebo k průběhu a výsledkům dosavadního poskytování podpůrných opatření by samotná podpůrná opatření nepostačovala k naplňování jeho vzdělávacích možností a k uplatnění jeho práva na vzdělávání ve spádové škole, může vydat doporučení ke vzdělávání žáka ve škole zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona. Podmínkou pro zařazení do takové školy je kromě doporučení školského poradenského zařízení také písemná žádost zákonného zástupce žáka a soulad tohoto postupu se zájmem žáka.

Pokud je dítě přijato na jinou než spádovou školu, oznámí ředitel této školy tuto skutečnost řediteli školy spádové, a to nejpozději do konce května kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku. O přestup mezi školami by se jednalo pouze v případě, kdy je dítě již přijato ke vzdělávání v konkrétní základní škole, tj. je žákem konkrétní základní školy. Nepostačuje, že se zúčastní zápisu ve své spádové škole a následně rozhodnete o přijetí/přestupu do Vaší školy bez toho, aniž by o přijetí rozhodl ředitel školy spádové.

Kdy lze žáka vzdělávat ve škole, třídě, oddělení či studijní skupině zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona?

Pro žáky s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem lze zřizovat školy nebo ve školách třídy, oddělení a studijní skupiny.

Zařadit do takové třídy, studijní skupiny nebo oddělení nebo přijmout do takové školy lze pouze žáka, shledá-li školské poradenské zařízení, že vzhledem k povaze jeho speciálních vzdělávacích potřeb nebo k průběhu a výsledkům dosavadního poskytování podpůrných opatření by samotná podpůrná opatření nepostačovala k naplňování jeho vzdělávacích možností a k uplatnění jeho práva na vzdělávání.

Podmínkou pro zařazení je písemná žádost zletilého žáka nebo zákonného zástupce nezletilého, doporučení školského poradenského zařízení a soulad tohoto postupu se zájmem žáka.

Jak postupovat v případě, kdy školy/třídy zřízené dle § 16 odst. 9 školského zákona mají nedostatečné kapacity?

V naprosté většině jsou zřizovateli těchto škol kraje, které mají také podle § 181 školského zákona povinnost zajistit podmínky pro uskutečňování mj. vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami**.**

Příslušný krajský úřad poskytne informace o kapacitách, popř. doporučí další postup při řešení situace. MŠMT nemá kompetence řešit volné kapacity ve školách a školských zařízeních, které nezřizuje.

Jestliže zákonný zástupce nemůže najít vhodnou školu pro své dítě, je zapotřebí, aby se obrátil na odbor školství příslušného krajského úřadu.

Jestliže žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami není poskytováno vzdělávání ve škole zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona, je tento žák vzděláván ve škole spádové za využití podpůrných opatření. Ředitel spádové školy je povinen přednostně přijmout žáky s místem trvalého pobytu v příslušném školském obvodu a žáky umístěné v tomto obvodu ve školském zařízení pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy nebo ve školském zařízení pro preventivně výchovnou péči.

Jak zřídit třídu podle § 16 odst. 9 školského zákona? V čem spočívají výhody zřízení třídy podle § 16 odst. 9 školského zákona v „běžné“ škole?

Postup zřízení třídy podle § 16 odst. 9 školského zákona je uveden v § 16 odst. 10 školského zákona. Ke zřízení třídy, oddělení nebo studijní skupiny podle § 16 odst. 9 je v případě škol zřizovaných ministerstvem nebo registrovanými církvemi nebo náboženskými společnostmi, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy, nezbytný souhlas ministerstva, v případě ostatních škol souhlas krajského úřadu.

Vzdělávání ve třídě zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona při „běžné“ škole může být vhodný způsob, jak pro žáky se závažným zdravotním postižením zajistit možnost vzdělávání v místě bydliště. Lze realizovat integrační aktivity – např. společné výuka s žáky z „běžných“ tříd v předmětech s výchovným zaměřením, projektové dny, celoškolní akce apod. U žáků v rámci školy dochází k přirozenému rozvoji tolerance, empatie a respektu. Zároveň mají žáci ve třídách zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona zajištěn individuálnější přístup v menším kolektivu, pod vedením speciálního pedagoga, který pracuje s pomocí asistenta pedagoga.

Kolik může být žáků ve třídě zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona?

Dle § 25 odst. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb. má třída, oddělení a studijní skupina zřízená podle § 16 odst. 9 školského zákona nejméně 6 a nejvíce 14 žáků s přihlédnutím k věku a speciálním vzdělávacím potřebám. Pokud z doporučení školského poradenského zařízení vyplývá, že by počet žáků podle věty první nepostačoval k naplňování jejich vzdělávacích možností a k uplatnění jejich práva na vzdělávání, má třída, oddělení a studijní skupina nejméně 4 a nejvíce 6 žáků.

Toto podpůrné opatření lze realizovat za předpokladu, že všichni žáci mají doporučené snížení počtu žáků ve třídě v pátém stupni podpůrných opatření.

Zákon č. 561/2004 Sb. mimo jiné umožňuje zřizovateli školy dle § 23 povolit výjimku z nejnižšího počtu žáků stanoveného tímto zákonem a prováděcím právním předpisem za předpokladu, že uhradí zvýšené výdaje na vzdělávací činnost školy.

Jak postupovat v případě, kdy školní družina odmítá přijmout žáka ze třídy zřízené dle § 16 odst. 9 v „běžné“ základní škole?

Přijetí do školní družiny není nárokové. O zařazení žáka rozhoduje ředitel školy na základě kritérií stanovených ve školním řádu a v souladu s vyhláškou č. 74/2005 Sb.

Pokud je kapacita školní družiny nedostatečná, je možné zřídit nové oddělení. To je však plně v kompetenci zřizovatele školy a je spojeno s vyššími náklady na provoz. Podle § 16 odst. 9 školského zákona lze ve školách zřizovat oddělení pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, ale tato úprava sama o sobě nezaručuje nárok na přijetí do školní družiny.

Pokud školní družina dítě nepřijme, lze se obrátit na zřizovatele školy, který rozhoduje o rozšíření kapacity a zřízení nového oddělení.

Musí zákonný zástupce o pokračování ve vzdělávání v 10. ročníku základní školy speciální (případně v základní škole zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona, v níž vzdělávání trvá deset ročníků podle § 46 odst. 3 školského zákona) písemně požádat ředitele školy? Lze pokračovat ve vzdělávání v případě získání základů vzdělání/základního vzdělání?

Vzdělávání v základní škole speciální je podle Rámcového vzdělávacího programu pro obor vzdělání Základní škola speciální rozděleno na deset ročníků, zákonní zástupci nemusejí podávat žádost v případě přechodu žáka z devátého do desátého ročníku, tzn. zde se neuplatní § 55 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb. Toto platí i pro žáky základní školy zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona, v níž vzdělávání probíhá podle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, která má vzdělávání rozložené na deset ročníků podle § 46 odst. 3 školského zákona. Žák po ukončení vzdělávacího programu získává základy vzdělání/základní vzdělání.

Jiná situace by byla v případě, kdy by se jednalo o pokračování ve vzdělávání podle § 55 odst. 2 školského zákona, kdy po ukončení desátého ročníku základní školy speciální/základní školy zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona, ale nezískání základů vzdělání/základního vzdělání, může ředitel školy, po posouzení důvodů uvedených v žádosti zákonného zástupce a na základě dosavadních výsledků vzdělávání žáka, se souhlasem zřizovatele povolit pokračování ve vzdělávání až do dvacátého šestého roku věku žáka. Do dvacátého roku věku žáka v případě vzdělávání v základní škole zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona.

Žák, který základy vzdělání/základní vzdělání získal úspěšným ukončením desátého ročníku, již v základním vzdělávání pokračovat nemůže. Pokračování ve vzdělávání lze povolit jen tomu, kdo je v okamžiku podání žádosti žákem dané školy a pokračování ve vzdělávání nelze povolit zpětně osobě, která již žákem školy není. Dále nelze povolit pokračování ve vzdělávání žákovi, u něhož zatím není ještě zřejmé (v průběhu školního roku), zda na konci školního roku úspěšně ukončí desátý ročník a dosáhne příslušného stupně vzdělání.

Na prodloužení vzdělávání není právní nárok, ředitel školy rozhoduje ve správním řízení (§ 165 odst. 2 písm. h) školského zákona) na základě zvážení důvodů uvedených v žádosti a na základě dosavadních výsledků vzdělávání žáka. V případě vyhovění žádosti se rozhodnutí nevydává, vydává se jen rozhodnutí o zamítnutí žádosti o pokračování v základním vzdělávání.

https://msmt.gov.cz/vzdelavani/socialni-programy/vzdelavani-deti-zaku-a-studentu-podle-16-odst-9-skolskeho